Discovery služby v knižnično-informačných inštitúciách

Zuzana Valachová
valachova.zuzi@gmail.com

V bakalárskej práci Discovery služby v knižnično-informačných inštitúciách prezenujeme výsledky výskumu, ktorý sme realizovali formou dotazníka od 30. novembra 2014 do 31. marca 2015 na medzinárodnej úrovni. Odpovede sme získali okrem Slovenska z ďalších 10 krajín sveta a výsledky dotazníka prezentujeme v texte článku.

Cieľom výskumu bolo preskúmať vplyv discovery služieb na využívanie elektronických informačných zdrojov akademických knižníc. Ďalej spokojnosť akademických knižníc, ich používateľov a perspektívy discovery služieb na Slovensku a v zahraničí. Na základe výsledkov výskumu sme v závere formulovali perspektívy, výhody a nevýhody discovery služieb a ich prínos pre používateľov.

Téma discovery služieb je v súčasnoti diskutovanou nielen z technologického hľadiska, ktoré prekonáva predošlé systémy vo svojom riešení, ale aj používateľského, ktoré odpovedá na potreby vo vyhľadávaní súčasných používateľov. V českom a slovenskom prostredí sa okrem samotných zástupcov spoločností poskytujúcich discovery služby tejto téme venovala v roku 2013 aj bakalárka Marcela Střelcová, ktorá sumarizovala informácie o vybraných discovery produktoch a služby zhodnotila a porovnala medzi sebou. Práve naviazanie na tému a jej rozšírenie bolo dôvodom prečo sme sa rozhodli pokračovať ďalej a realizovať prieskum o využívaní a spokojnosti knižníc a ich používateľov s discovery službami.

Výskumy, ktoré prebehli doteraz sa zameriavali buď na technologické hľadisko discovery služieb, ako napríklad rýchlosť odozvy systému, presnosť a relevancia zobrazených výsledkov, funkčnosť systému atď, alebo používateľské hľadisko, ako je hodnotenie či úplnosť informácií v zobrazených výsledkoch, porovnanie vyhľadávania medzi discovery službami a komerčnými vyhľadávačmi. Niektoré výskumy tieto dve hľadiská kombinovali. Najčastejšími dôvodmi pre realizáciu týchto výskumov v akademickom prostredí bolo zhodnotiť funkčnosť, spoľahlivosť a využívanie služieb či ich popularitu medzi používateľmi oproti iným vyhľadávačom pred alebo po implementácií konkrétnej discovery služby.

Discovery služby, ktoré sú predmetom výskumov, nie sú jednotne definované, a preto je stanovenie všeobecnej terminológie problematické. Z tohto dôvodu v práci uvádzame charakteristiku discovery služieb, pri ktorej zostavovaní sme sa opierali o ich popis od Vladimíra Karena z článku *Objevte Discovery!,* českej terminologickej databázy *TDKIV* a od Atheny Hoeppner z príspevku *Ins and Outs of Evaluating Web Scale Discovery.*

Discovery služby súhrnne predstavujú nástroje vyhľadávania informácií, ktoré preberajú vyhľadávacie prvky bežných vyhľadávacích nástrojov, (ako napr. Google, Yahoo a pod.) aby zjednodušili, zrýchlili a hlavne zatraktívnili vyhľadávanie elektronických informačných zdrojov a online katalógu pre používateľov knižnično-informačných inštitúcií. Základným rysom discovery služieb je ich rozhranie zjednodušené na jedno vyhľadávacie pole a zároveň poskytujúce bohaté možnosti personalizácie vzhľadu pre potreby inštitúcie pomocou služby API. Nástroj discovery služieb prehľadáva na základe vopred vytvoreného centrálneho indexu, v ktorom sú dáta z jednotlivých databáz zoskupené a štruktúrované ešte pred iniciáciou konkrétneho vyhľadávania. Pomáha to urýchliť zobrazovanie výsledkov vyhľadávania. Následne, po nájdení požadovaných informácií discovery služba poskytne používateľovi zoznam zdrojov zoradených podľa relevancie obsahujúci údaje zo všetkých databáz a OPAC-u a tiež fazetové triedenie výsledkov. Pre používateľa to znamená uľahčenie vyhľadávacieho procesu, pretože nemusí dlho čakať na odozvu systému, vstupovať do zbierok knižnice jednotlivo a vyhľadávať informácie zakaždým cez iné rozhranie s inými vyhľadávacími filtrami. Na druhej strane knižnice sami rozhodujú, ktoré zbierky a databázy indexujú v discovery rozhraní, čím sa stáva každá implementácia discovery služieb jedinečnou.

Čo sa týka pomenovania samotných služieb, na každej webovej stránke poskytovateľa nájdeme iné: EBSCO Discovery Service ako discovery service, Serials Solutions Summon ako web scale discovery service, WorldCat Local ako web scale discovery solution a Primo a Encore Synergy ako discovery solution. Nejednotná terminológia v tejto oblasti sama osebe znemožňuje stanoviť dostatočne výstižnú definíciu, ktorá by bola univerzálne akceptovaná. Práve v tomto sa odráža multiverzita terminológie, ktorá sa neustále vyvíja popri samotnom vývoji discovery služieb.

Výskum discovery služieb v akademickom prostredí

Cieľom nášho výskumu bolo zistiť vplyv discovery služieb na využívanie elektronických informačných zdrojov akademických knižníc, spokojnosť týchto knižníc a ich používateľov s discovery službami a perspektívy týchto služieb. U knižníc sme zisťovali ich názor na tieto služby, najmä dôvody a očakávania knižníc od implementácie discovery služieb a ich naplnenie. Z používateľského hľadiska nás zaujímali reakcie na takýto typ služby v knižnici, ale aj prípadné problémy s ich využívaním. Ďalej vplyv discovery služieb na návštevnosť knižníc, respektíve nárast počtu používateľov a využívanie fondov prístupných prostredníctvom knižníc. Keďže discovery služby integrujú predovšetkým elektronické informačné zdroje knižníc, zisťovali sme, či majú vplyv na využívanie predplatených databáz knižníc (najmä kvôli spoplatneným licenciám). Na základe odpovedí z dotazníka sme formulovali perspektívy, ale aj výhody a nevýhody discovery služieb pre akademické knižnice a ich používateľov. Nakoľko podobný výskum nebol zatiaľ nikde v zahraničí a ani na Slovensku realizovaný, preto sme sa rozhodli pre jeho uskutočnenie.

Metodológia

Metódou nášho výskumu bol dotazník. Výskumnú vzorku tvorili akademické knižnice na Slovensku a v zahraničí. Oslovili sme spolu 228 akademických knižníc, ktoré používajú rôzne discovery služby, z toho bolo 208 zahraničných knižníc (vrátane 18 českých) a 20 slovenských knižníc. Dotazník sme vypracovali elektronicky prostredníctvom služby Google formuláre a respondentom – vedúcim oddelení elektronických služieb v jednotlivých knižniciach, sme ho rozposlali e-mailom. Zber údajov prebiehal v období od 30. novembra 2014 do 31. marca 2015. Do výskumu sa zapojilo 41 zahraničných (z toho 6 českých) a 5 slovenských akademických knižníc, t. j. spolu 46 respondentov. Zo zahraničných knižníc sa okrem českých zapojili do nášho výskumu akademické knižnice Belgicka, Chorvátska, Holandska, Kanady, Maďarska, Nemecka, Poľska, Spojených štátov amerických, Švédska a Veľkej Británie.

Z knižníc, ktoré sa výskumu zúčastnili, 25 využíva *EBSCO DiscoveryService* od EBSCO Publishing, 15 knižníc *Serials Solutions Summon* od ProQuest, 6 knižníc *Primo* od spoločnosti Ex Libris, 1 knižnica využíva *WorldCat Local* od OCLC a 2 knižnice voľne dostupný *VuFind.* Jednotlivé knižnice implementovali svoje discovery služby v rozpätí rokov 2009 – 2014, pričom najviac implementácií bolo v poslednom roku.

Interpretácia výsledkov výskumu

Stanovili sme 7 výskumných otázok, pričom každej zodpovedala príslušná hypotéza. Dotazník, ktorý sme pre potreby výskumu zostavili, obsahoval spolu 14 otázok (5 uzavretých a 9 otvorených). Niektoré knižnice neodpovedali na všetky otázky, nakoľko ani jedna nebola povinná. Pre porovnanie sme pri niektorých otázkach vyhodnotili zvlášť výsledky dotazníka adresovaného zahraničným knižniciam a zvlášť výsledky dotazníka adresovaného českým a slovenským knižniciam. V nasledujúcom texte interpretujeme výsledky výskumu na základe stanovených výskumných otázok a hypotéz.

1. *Má zavedenie discovery služieb vplyv na nárast využívania predplatených elektronických databáz v knižniciach?*

Je v záujme knižníc, aby databázy, za ktoré platia, boli používateľmi využívané. Dá sa predpokladať, že zavedenie efektívneho nástroja vyhľadávania informácií, akým sú discovery služby, môže knižniciam pomôcť zvýšiť ich využívanie. V prvej výskumnej otázke nás preto zaujímalo, či zavedenie discovery služby má vplyv na nárast využívania predplatených databáz v knižniciach. Predpokladali sme, že využívanie predplatených databáz stúplo od zavedenia discovery služby vo všetkých knižniciach.

39 % knižníc odpovedalo kladne na našu otázku, ale aj napriek tomu sa náš predpoklad nepotvrdil, pretože zo zvyšných knižníc až 37 % nevedelo odpovedať, 15 % neodpovedalo, 5 % sa vyjadrilo negatívne a 4 % uviedli, že využívanie sa v čase rôzne mení.

Knižnice, ktoré odpovedali kladne, uviedli aj percentuálny nárast využívania databáz od zavedenia discovery služieb, ktorý je v prípade zahraničných knižníc v priemere 85 % a v českých a slovenských knižniciach v priemere 16 %. Napriek tomu, že hypotéza sa nepotvrdila, možno konštatovať, že discovery služby majú pozitívny vplyv na nárast využívania predplatených databáz. Z výskumu vyplýva, že čím dlhšiu dobu knižnice využívajú discovery služby, tým je nárast ich využívania výraznejší.

2. *Má zavedenie discovery služby vplyv na nárast počtu používateľov knižnice?*

Druhou výskumnou otázkou sme chceli zistiť, či má zavedenie discovery služieb vplyv na nárast počtu používateľov knižníc. Predpokladali sme, že tieto služby v žiadnej z knižníc neovplyvnili nárast počtu používateľov najmä vzhľadom na relatívne krátku dobu od ich implementácie.

Hypotéza bola vyvrátená, pretože 33 % knižníc odpovedalo pozitívne a zároveň 33 % negatívne, 28 % sa nevedelo k tejto otázke vyjadriť a 6 % neodpovedalo vôbec. Viaceré knižnice, ktoré nevedeli odpovedať, uviedli, že ešte nestihli vyhodnotiť štatistiky a na odpoveď momentálne nemajú dostatočné podklady alebo vec doteraz neskúmali.

3. *Využívajú používatelia vyhľadávanie informácií prostredníctvom discovery služby častejšie ako cez knižničný OPAC?*

Prostredníctvom OPAC knižnica sprostredkuje svoje interné zdroje a jeho súčasťou nie sú informácie o externých informačných zdrojoch. OPAC je však možné integrovať do rozhrania discovery služby a vyhľadávať tak všetky informačné zdroje poskytované knižnicou z jedného prístupového bodu. V niektorých prípadoch knižnice svoje OPAC-y do discovery služby neintegrujú, alebo tak dosiaľ neurobili, preto si myslíme, že je na mieste otázka, či používatelia využívajú vyhľadávanie prostredníctvom discovery služby častejšie ako cez knižničný OPAC. Treťou výskumnou otázkou sme chceli zistiť, či používatelia zvyknutí na Google uprednostnia discovery službu, ako zdroj získavania informácii pred knižničným OPAC-om.

Hypotéza nebola potvrdená v zahraničných knižniciach ani v českých a slovenských knižniciach. V odpovediach zahraničných knižníc až 34 % potvrdilo nárast počtu používateľov, ale rovnako 34 % respondentov na túto otázku nevedelo odpovedať. Ďalej 9 % odpovedalo negatívne a 11 % na otázku neodpovedalo vôbec. Zvyšné knižnice sa vyjadrili, že svoj knižničný OPAC už implementovali do rozhrania discovery služby, pričom využívanie knižničného on-line katalógu, ktorý je jeho súčasťou, zvlášť nesledujú.

V prípade českých a slovenských knižníc sa 28 % nevedelo k otázke vyjadriť a 18 % odpovedalo negatívne, 18 % využíva tieto služby oddelene, 18 % už integrovalo svoj OPAC do rozhrania discovery služby, 9 % odpovedalo kladne a 9 % sa nevyjadrilo vôbec.

Z celkového počtu knižníc 7 % považuje túto otázku za irelevantnú, vzhľadom na fakt, že podľa nich nemá význam tieto dve veci porovnávať: buď knižnice nesledujú návštevnosť OPAC-u integrovaného do discovery služby, alebo oba nástroje používajú aj tak diferencovane – OPAC pre sprístupňovanie interných a discovery službu pre sprístupňovanie externých informačných zdrojov.

Knižnice, ktoré odpovedali na otázku kladne aj pri tejto otázke uviedli percentuálny rozdiel vo využívaní discovery služieb oproti OPAC-u. V zahraničných knižniciach je to približne 68 % a v českých a slovenských knižniciach približne 25 %.

S touto výskumnou otázkou súvisia aj ďalšie otázky v dotazníku, ktorými sme zisťovali akým spôsobom knižnice propagujú discovery služby a či používatelia potrebujú pomoc pri ich využívaní. Zároveň sme sa knižníc opýtali, akú formu pomoci používateľom poskytujú.

Kultúrne rozdiely sa prejavili najmä pri odpovediach na otázku propagácie discovery služieb v knižniciach. Predovšetkým americké akademické knižnice svoje discovery služby priamo nepropagujú, keďže neumožňujú iný spôsob vyhľadávania zdrojov, ako cez ne, pričom knižničný OPAC je už integrovaný do rozhrania discovery služby. Spomedzi respondentov je zaujímavosťou odpoveď kanadskej knižnice pri Okanagan College, ktorá propagovala svoju discovery službu *OCtopus* fungujúcu na platforme EBSCO Discovery Service, prezentačnou udalosťou – súťažou o jej názov, čím bola táto služba spopularizovaná u vysokého počtu používateľov súčasne. Ostatné spôsoby propagácie zobrazuje nasledujúci graf:

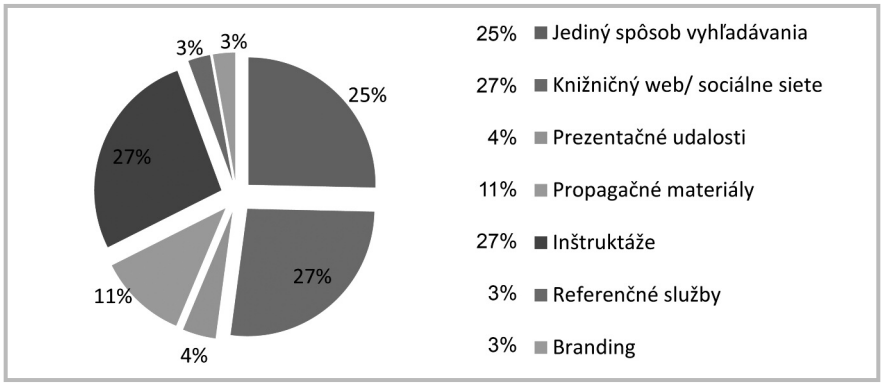

Vzhľadom na fakt, že vyhľadávanie cez discovery služby je dostatočne intuitívne, väčšina používateľov nemá problém si informácie vyhľadať. Ak sa nejaké vyskytnú, ide najmä o nasledovné:

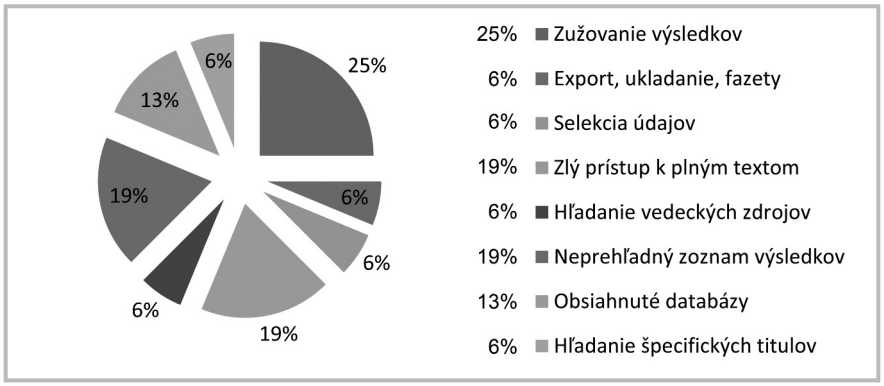

Zistili sme, že knižnice poskytujú používateľom pomoc pri využívaní discovery služieb všetkými možnými informačnými kanálmi, hlavne však inštruktážami, školeniami, alebo individuálnymi konzultáciami. Ďalšími sú:

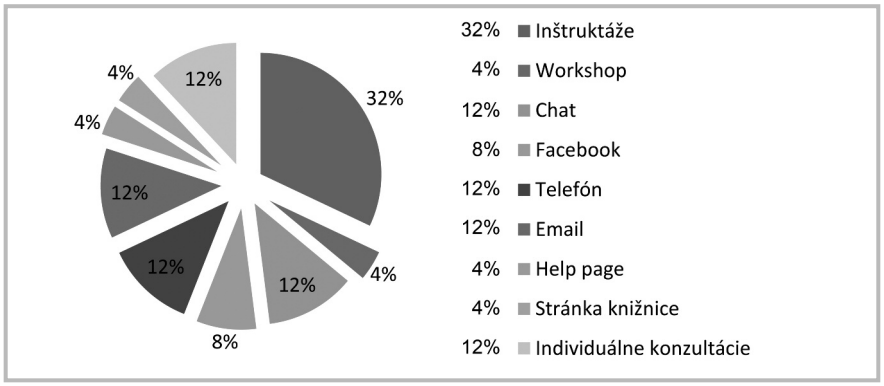

4. *Sú používatelia spokojní s poskytovanými discovery službami?*

V štvrtej výskumnej otázke nás zaujímalo, či sú používatelia spokojní s poskytovanými discovery službami, pričom sme predpokladali, že väčšina je spokojná.

Naša hypotéza sa potvrdila rovnako v zahraničných, ako aj v českých a slovenských knižniciach. 63 % z celkového počtu knižníc odpovedalo pozitívne, 26 % nevedelo odpovedať, iba 4 % sa vyjadrili negatívne a 7 % nedpovedalo vôbec na otázku.

S touto výskumnou otázkou súvisí nadväzujúca otázka dotazníka, ktorou sme zisťovali prečo sú používatelia spokojní alebo nespokojní s discovery službami.

Používatelia sú s discovery službami spokojní najmä z nasledujúcich dôvodov:

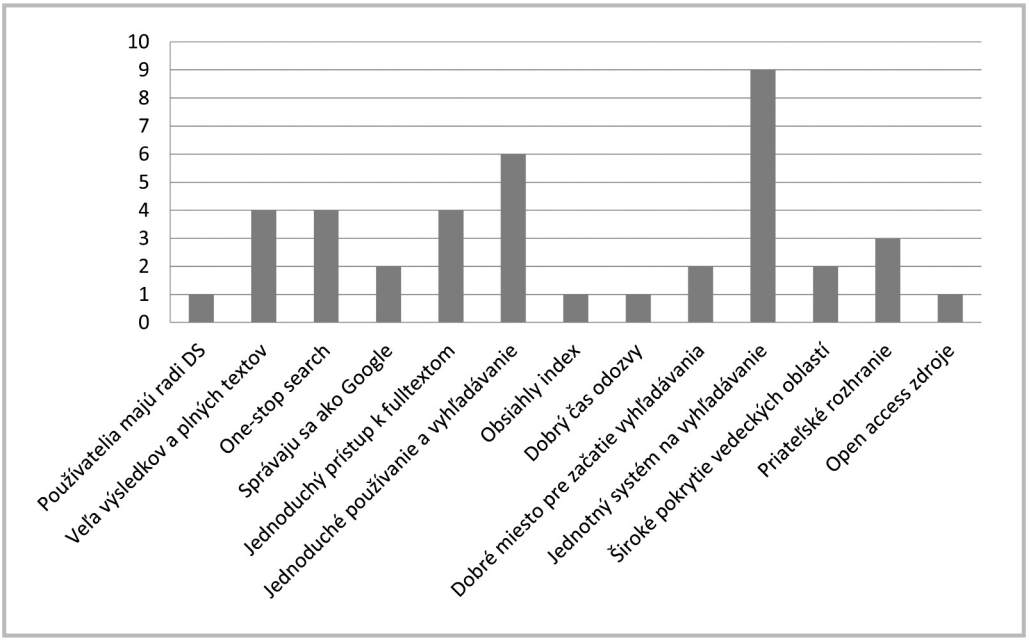

Nespokojnosť používateľov s discovery službami spôsobuje predovšetkým:

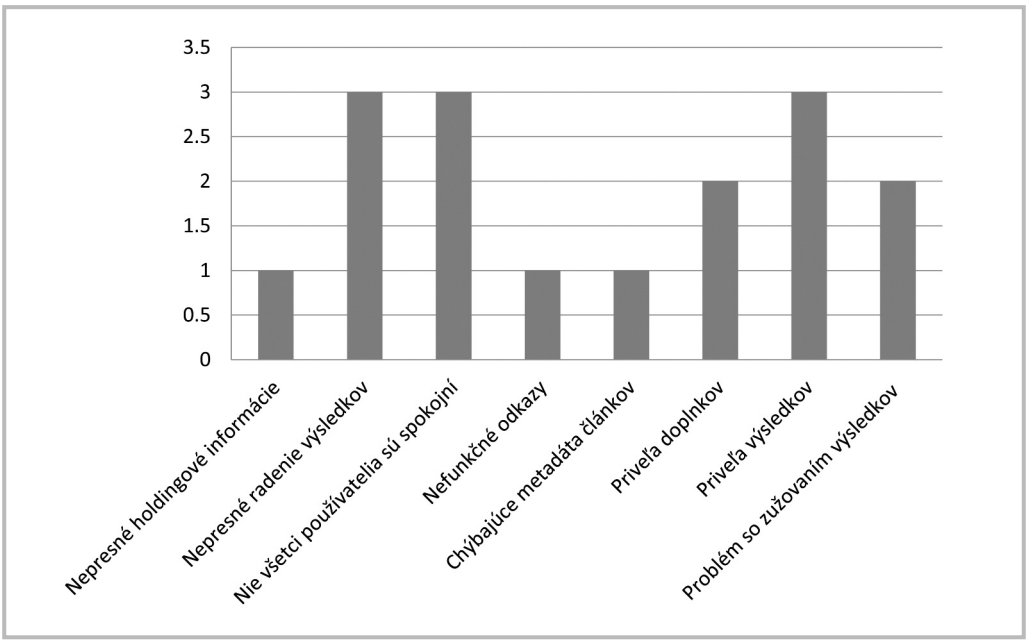

Niektorí používatelia nepovažujú centralizované vyhľadávanie v databázach za výhodu, najmä pokiaľ ide o úzko špecializované informácie z konkrétnej oblasti. K týmto používateľom sa radia najmä vedci, pretože zvyčajne úzkej špecializácii akú vo svojej práci dosahujú, zodpovedá často konkrétna databáza. Cieľom väčšiny databáz je však obsiahnuť čo najviac informácií, a ak má tematické zameranie multidisciplinárny charakter, tak aj všetky súvisiace zdroje. To je dôvod prečo v mnohých prípadoch stačí vedcom iba jedna databáza.

Z výskumu vyplýva, že v rámci univerzitného prostredia inštaláciou discovery služieb chcú knižnice uľahčiť prácu s heterogénnymi zdrojmi najmä študentom a novým používateľom knižnice. Discovery služby však môžu pomôcť vedcom rozšíriť zdroje pre čerpanie poznatkov predovšetkým tým, že nie všetky databázy sprístupňujú rovnaký obsah, aj keď sú zamerané na rovnakú oblasť.

5. Aké sú dôvody knižníc na zavedenie discovery služieb?

V piatej výskumnej otázke sme zisťovali dôvody knižníc na zavedenie discovery služieb, pričom sme predpokladali, že knižnice chcú týmito službami najmä zlepšiť prístup ku všetkým typom svojich informačných zdrojov.

Naša hypotéza sa potvrdila. Z celkového počtu knižníc až 77 % uviedlo dôvody súvisiace so snahou zlepšiť prístup k informačným zdrojom, 10 % uviedlo finančné dôvody (knižnice získali grant alebo iné finančné zdroje, prípadne chceli ušetriť licencie na prístup k jednotlivým databázam, ktoré sú cez discovery služby prístupné), 2 % sa rozhodli na základe odporúčania, 2 % z dôvodu prístupu ku skúšobnej verzii, 2 % knižníc na túto otázku explicitne odpovedalo, že nechce zaviesť žiadnu discovery službu a 7 % sa k tejto otázke nevyjadrilo.

Snahou knižníc je zavedením discovery služieb zlepšiť prístup ku svojim informačným zdrojom najmä integráciou heterogénnych informačných zdrojov, vytvorením jedného prístupového bodu pre vyhľadávanie, zjednodušením využívania a prístupu k elektronickým informačným zdrojom, komfortným vyhľadávaním, efektívnejším prehľadávaním zdrojov knižnice, vyhľadávaním plných textov, článkov a kapitol kníh, používateľsky prívetivým rozhraním, rýchlejším vyhľadávaním a zvýšením využívania databáz s ohľadom na „Google závislých" používateľov.

6. Aké sú očakávania knižníc od zavedenia discovery služieb?

Šiestou výskumnou otázkou sme zisťovali, aké boli očakávania knižníc od zavedenia discovery služieb a či sa naplnili. Našim predpokladom bolo, že väčšina knižníc od zavedenia discovery služieb očakáva celkové zvýšenie využívania svojich informačných zdrojov, rovnako tradičných, ako aj elektronických, vrátane predplatených.

Naša hypotéza sa nepotvrdila ani v zahraničných ani v českých a slovenských knižniciach. Najviac knižníc očakávalo od zavedenia discovery služieb predovšetkým jednoduchšie vyhľadávanie, hlavne pre študentov prvého stupňa vysokoškolského štúdia, ďalej integráciu heterogénnych zdrojov knižnice a len 16 % knižníc uviedlo zvýšenie využívania informačných zdrojov. 28 % knižníc sa nevedelo vyjadriť alebo neodpovedalo na túto otázku. Knižnice od discovery služieb, ďalej očakávali:

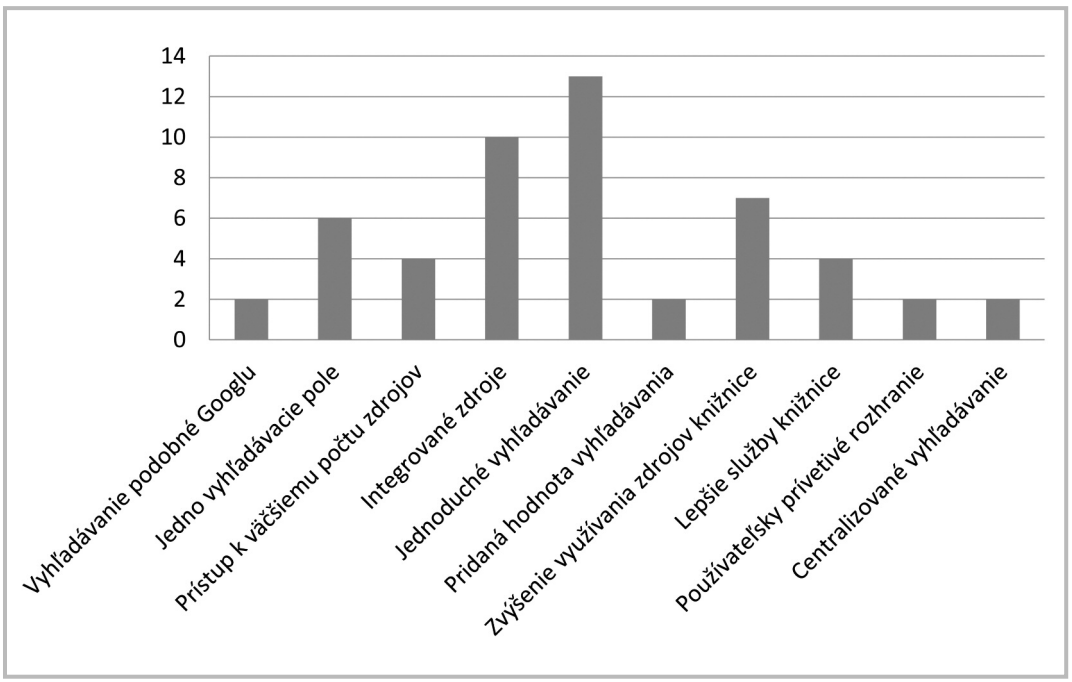

Z celkového počtu knižníc až 52 % uviedlo, že ich očakávania od zavedenia discovery služby sa splnili, 17 % knižníc sa nevedelo vyjadriť k tejto otázke, 13 % knižníc vo svojej odpovedi nepotvrdilo ani nevyvrátilo splnenie očakávaní, 11 % knižníc neodpovedalo vôbec a 7 % knižníc uviedlo, že ich očakávania neboli naplnené. Dôvodom nenaplnenia očakávaní bol nedostatok času na ich splnenie, problémy s implementáciou jednotlivých súčastí knižnice a problémy s kompatibilitou systému knižnice a discovery systému.

Vzhľadom na to, že sme predpokladali, že skúsenosti s federatívnym vyhľadávaním môžu ovplyvniť názor knižníc na discovery služby a ich očakávania, do dotazníka sme zaradili aj otázku zameranú na využívanie federatívneho vyhľadávania pred zavedením discovery služby. Z odpovedí knižníc vyplynulo, že sa rozhodli nahradiť federatívne vyhľadávanie službou typu discovery, aby zjednodušili a urýchlili prístup k informačným zdrojom. Federatívne vyhľadávanie totiž nebolo pre ne dostatočne efektívnym nástrojom.

7. *Sú discovery služby v knižniciach perspektívne?*

V poslednej siedmej výskumnej otázke sme zisťovali názor knižníc na perspektívnosť discovery služieb a predpokladali sme, že väčšina knižníc ich v budúcnosti plánuje využívať.

Táto hypotéza sa potvrdila, 78 % zo 46 respondentov odpovedalo na túto otázku kladne, 11 % odpovedalo nejednoznačne, buď kvôli finančnej neistote, alebo sa rozhodnú podľa vývoja služieb v budúcnosti, u 2 % knižnica odpovedala, že nevie, lebo zatiaľ výhody a nevýhody služby iba skúma a 7 % knižníc sa k tejto otázke nevyjadrilo.

Iba jedna z opýtaných knižníc odpovedala negatívne – knižnica Utrechtskej univerzity v Holandsku vytvorila vlastnú verziu discovery služby s názvom *Omega*. Ako sa vyjadrila samotná Simone Kortekaas, projektová manažérka akademickej knižnice: *„Používatelia stále preferujú Google (Scholar), Web of Science, Scopus, PubMed atď. ... Naši používatelia prehľadávajú web, nie náš knižničný nástroj*". Ďalej tvrdí, že nech knižnice zavedú akúkoľvek užitočnú službu na vyhľadávanie, používatelia aj tak začnú hľadať na stránkach, na ktoré sú sami zvyknutí, preto by sa knižnice mali sústrediť skôr na poskytovanie a zabezpečovanie prístupu ku kvalitným zdrojom.

Napriek tomu však z odpovedí väčšiny knižníc na otázku o perspektívnosti discovery služieb vyplýva, že knižnice ich plánujú v budúcnosti naďalej využívať a sú pre ne užitočným nástrojom na vyhľadávanie a využívanie informačných zdrojov.

Záver

Podľa výsledkov nášho výskumu discovery služby majú pozitívny vplyv na nárast využívania elektronických informačných zdrojov knižníc. V zahraničí stúplo ich využívanie od zavedenia discovery služieb v priemere o 85 %, v Čechách a na Slovensku približne o 16 %. Zároveň platí, že čím dlhšie knižnica využíva discovery službu, tým je nárast využívania databáz výraznejší. Z kladných odpovedí knižníc na otázku, či používatelia vyhľadávajú informácie prostredníctvom discovery služby častejšie ako cez knižničný OPAC, vyplynulo, že v zahraničných knižniciach je to približne o 68 % a v českých a slovenských je to o 25 % častejšie.

Najmä americké knižnice od zavedenia discovery služieb vytvorili na svojich webových stránkach jedinú možnosť prístupu k svojim zbierkam, a to prostredníctvom discovery služby. Z tohto dôvodu ich nemusia špeciálne propagovať. Používateľ automaticky využije discovery službu na vyhľadávanie zdrojov bez toho, aby o tom vedel. Na propagáciu discovery služieb ostatné knižnice najčastejšie využívajú inštruktáže a školenia či svoje webové stránky a sociálne siete.

Používatelia sú takmer samostatní pri práci s discovery službami. Knižnice potvrdili, že problémy sa objavujú len zriedka, a to najmä s vyhodnocovaním relevancie zdrojov, zužovaním výsledkov vyhľadávania alebo pri práci s plnými textmi. Knižnice pomáhajú svojim používateľom pri využívaní discovery služieb všetkými komunikačnými kanálmi, najviac rozšírené sú inštruktáže, školenia, individuálne konzultácie, chat, telefonické služby, sociálne siete, atď. Väčšina knižníc vyjadrila názor, že ich používatelia sú spokojní s discovery službami, pretože integrujú heterogénne informačné zdroje do jedného rozhrania. To umožňuje jednoduchý prístup ku zdrojom a plným textom z rôznych vedných disciplín, čo používateľom pripomína známy Google.

Najčastejším dôvodom pre zavedenie discovery služby v knižniciach je zlepšenie prístupu k informačným zdrojom pre používateľov. Knižnice očakávali od zavedenia discovery služieb najmä jednoduchšie vyhľadávanie, integráciu heterogénnych zdrojov knižnice a zvýšenie využívania informačných zdrojov. Tri štvrtiny knižníc zapojených do výskumu plánuje discovery služby využívať aj v budúcnosti, a preto možno konštatovať, že tento typ služieb má do budúcna v akademických knižniciach perspektívu.

Na základe odpovedí z dotazníka sme sformulovali nasledujúce výhody a nevýhody discovery služieb:

K výhodám týchto typov služieb patrí:

- rozhranie podobné Google, u používateľa vyvoláva pocit, že službu pozná a s najväčšou pravdepodobnosťou ju použije znovu,
- prívetivá grafika a mobilná platforma poskytujú funkcie s pridanou hodnotou (vlastný účet, export, citovanie, ukladanie, tlačenie zdrojov atď), ktoré používatelia v dnešnej dobe vyžadujú,
- centralizované vyhľadávanie, v rámci ktoréhoodpadá nutnosť prehľadávania jednotlivých zbierok,
- ľahká orientácia v elektronických zdrojoch knižnice aj pre nových používateľov,
- rýchla odozva systému, v ktorom už používateľ nemusí čakať na výsledky ako to bývalo pri predošlom systéme na báze federatívneho vyhľadávania,
- jednoduchý prístup k plným textom zdrojov, kde nie je nutné na zobrazenie plných textov používať ďalšie služby,
- radenie výsledkov vyhľadávania, ktoré sa automaticky zoraďujú podľa relevancie,
- verzie 2.0 už obsahujú prvky sémantického webu,
- zavádzanie českého a slovenského rozhrania viacerými discovery službami v priebehu tohto roku.

Nevýhody discovery služieb vyplývajúce z dotazníka sú:

- rozhranie stále nie je ako Google,
- problémy používateľov s hodnotením relevancie výsledkov vyhľadávania a zužovanie výsledkov vyhľadávania bez straty dôležitých informácií,

- rozhranie sa používateľom zdá príliš komplikované s priveľkým počtom možností,
- vysoký počet nájdených výsledkov, pri ktorých nie sú vždy relevantné zdroje na prvých miestach,
- centralizované vyhľadávanie nie každému používateľovi vyhovuje,
- chýbajúce metadáta, najmä pri článkoch a holdingových informáciách,
- odkazy na plné texty sú niekedy nedostupné alebo nefunkčné.

Využívanie efektívnych nástrojov vyhľadávania informácií, ktoré poskytujú kvalitné zdroje má jednoznačný vplyv na spoločenský rozvoj, vzdelávanie, vedu, výskum a prax. Discovery služby sú a v budúcnosti budú nástrojmi využívanými v oblasti nových informačných služieb založených na filozofii otvoreného prístupu. Úlohou knižníc bude klásť väčší dôraz na informačnú gramotnosť a prípravu používateľov tak, aby boli ich zdroje využívané naplno a efektívne.

Zdroj

VALACHOVÁ, Zuzana. Discovery služby v knižnično-informačných inštitúciách [Bakalárska práca]. Univerzita Komenského v Bratislave. Katedra knižničnej a informačnej vedy. Školiteľ: Mgr. Marta Špániová, PhD., Bratislava, 2015. 50 s.

Zuzana Valachová
valachova.zuzi@gmail.com ■
(Katedra knižničnej a informačnej vedy, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského)